

KATARZYNA LASKOWSKA¹

PRZESTĘPCZOŚĆ MIGRANTÓW–CUDZOZIEMCÓW W ROSJI JAKO JEDEN Z EFEKTÓW WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO²

Zachodzące współcześnie procesy migracyjne są przejawem postępującej globalizacji stosunków międzyludzkich. Dotyczą one również i Rosji, która w związku z tym przeżywa dziś, jak można odnieść wrażenie, niekontrolowany napływ cudzoziemców na swoje terytorium. Oddziałuje on zarówno pozytywnie, jak i negatywnie na państwo oraz społeczeństwo.

Celem niniejszego opracowania o charakterze przyczynkarskim jest ukazanie mechanizmów i podłoża rozwoju migracji na obszar Rosji oraz stanu przestępczości cudzoziemców będącej negatywnym następstwem procesu ich wykluczania. Przyjęto przy tym założenie, że przestępczość tę charakteryzują określone dla danego kraju cechy i skutki. Problem ten wydaje się doniosły nie tylko z punktu widzenia interesów Rosji, ale także i państw Unii Europejskiej, w tym Polski.

I. Podłoże i mechanizmy migracji cudzoziemców do Rosji. Droga do wykluczenia

Należy zauważyć, że procesy przemieszczania się obywateli ZSRR po jego terytorium miały miejsce od szeregu lat. Do czasu pierestrojki Ro-

1 Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku.

2 Publikacja powstała w wyniku badań prowadzonych w ramach projektu „SIC – Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi” (DOBR-BIO4/055/13127/2013) finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

sianie migrowali, głównie w poszukiwaniu pracy na terenie kraju. Natomiast od początku lat 90. ub. wieku na jego obszar zaczęli napływać migranci z różnych krajów, mówiący nie tylko po rosyjsku i nie zawsze legalnie przedostający się do Rosji³. Na jej terytorium migrują więc nie tylko obywatele państw nawet bardzo daleko położonych, ale także i niedawni rodacy, a dziś obcokrajowcy – mieszkańcy Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP)⁴. Jak twierdzą rosyjscy kryminolodzy, „intensywność procesów migracyjnych w naszym kraju nie zna światowych analogii”⁵.

Przyczyny migracji obywateli różnych państw na obszar Federacji Rosyjskiej są różnorodne. Wśród nich, jako podstawowe, można wskazać:

- wojny domowe i konflikty zbrojne (Afganistan, Angola, Bangladesz, Sudan, Irak, Turcja, Kolumbia, Liban, b. Jugosławia);
- trudna sytuacja ekonomiczna, bezrobocie (Chiny, Wietnam, Irak, Palestyna, Rwanda, Burundi, Somalia, Meksyk);
- klęski żywiołowe (wiele państw);
- totalitarność państwa zamieszkania (Chiny, Kuba)⁶.

W tym miejscu należy też wspomnieć o podłożu migracji do Rosji obywateli z krajów WNP. Stanowią je w szczególności: niestabilność polityczno-gospodarcza tych państw, występowanie konfliktów zbrojnych i punktów zapalnych na ich terenie oraz spadek stopy życiowej obywateli⁷.

Zatem wpływ na ogólny rozwój migracji do Rosji miały takie czynniki, jak: rozpad ZSRR, rozwój konfliktów na tle narodowościowym,

3 A.N. Pozdniakov, *Migranty w Rosji: Kriminalnaja dejstwitel'nost'*, Gosudarstwo i Prawo 2008, nr 6, s. 15.

4 Członkami zwyczajnymi WNP są obecnie następujące kraje: Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Mołdawia, Rosja, Tadżykistan, Ukraina i Uzbekistan, a Turkmenistan jest od 2005 r. członkiem stowarzyszonym. W 2009 r. z WNP wystąpiła Gruzja.

5 M.W. Koroliewa, *Priestupnost' migrantów*, (w:) A.I. Dołgowa (red.), *Kriminologija*, Moskwa 2010, s. 925.

6 W.I. Popow, *Aktualnyje problemy borby s naibolieje opasnymi projawlenciami organizowanaj priestupnosti*, Moskwa 2004, s. 133.

7 A.N. Sandugiej, *O wlijaniji migracji grazdan SNG na priestupnost' w Rossiji*, (w:) *Aktualnyje problemy i perspektivy juridycznej nauki i prawominitelnoj dejatel'nosti w Rossijskoj Federacji, t. I., Materiaty miezdunarodnoj nauczno-practycznej konferenciji*, Moskwa 2006, s. 278.

etnicznym lub o charakterze zbrojnym, a także złożona sytuacja społeczno-ekonomiczna i polityczna wielu państw. Spowodowało to przymusowe poszukiwanie pracy i bardziej stabilnych warunków życia, co zaskutkowało napływem siły roboczej zza granicy. Umożliwiła to też polityka „otwartych drzwi” prowadzona przez państwo rosyjskie oraz powstawanie na jego obszarze gospodarki rynkowej⁸.

Obecnie wśród migrantów przebywających na terytorium Federacji Rosyjskiej można wyróżnić: obywateli tego kraju, cudzoziemców i osoby bez obywatelstwa oraz osoby nieposiadające stałego miejsca stałego zamieszkania. Natomiast wśród cudzoziemców występują: obywatele WNP, obywatele b. ZSRR (ale niewchodzący w skład WNP), inni cudzoziemcy oraz osoby bez obywatelstwa⁹.

Rosja jest krajem przyjmowania migrantów z krajów środkowej i południowo-wschodniej Azji, Afganistanu, Sri Lanki. Jest też miejscem tranzytu do krajów Europy i USA, a także wyjazdu obywateli Rosji do Europy i USA¹⁰. Prowadząc rozważania z zakresu problematyki migrujących cudzoziemców należy podkreślić, że nie wszyscy dostają się do Rosji lub z niej wyjeżdżają nielegalnie i nie wszyscy naruszają obowiązujące tam prawo. Natomiast ze względu na tytuł opracowania przedmiotem rozważań są cudzoziemscy migranci, którzy stali się przestępcami.

Ustalenie liczby cudzoziemców przebywających bezprawnie na terenie Rosji jest bardzo trudne. Według szacunków rosyjskiego MSZ nielegalnych migrantów zamieszkuje tam od 3 do 20 mln osób, a według Federalnej Służby Migracyjnej – od 5 do 15 mln¹¹, wśród których ok. 7 mln stanowią obywatele WNP, a pozostali to Chińczycy, Wietnamczycy, Hindusi, Afgańczycy, Irańczycy, obywatele Bangladeszu oraz Sri Lan-

8 M. W. Koroliewa, (w:) A. A. Iljuk, R. E. Ogonjan, *Niektóre faktory sposobstwujuszczije rostu przestępczości niezakonnych migrantów w sowriemiennoj Rossiji*, Migracjonnoje prawo 2006, nr 3, s. 17.

9 M. W. Koroliewa, *Priestupnost' migrantow...*, s. 928-929.

10 G. W. Owczinnikow, *Naprawlienija priestupnoj diejatielnosti swiazannyje s niezakonnoj migraczej*, (w:) A. I. Dołgowa (red.), *Priestupnost' w izmieniajuszcziemym mirie i problemy optimalizacji borby s niej*, Moskwa 2006, s. 374.

11 Podobne dane podaje MSW Rosji. Zob.: J. Matwiejewa, *Priestupnost' migrantów i jejo prieduprieżdzenije*, (w:) M. A. Bagmiet, W. W. Denisowicz, J. W. Dubinskaja, J. S. Łaptijew, D. S. Sztol (red.), *Problemy sowriemiennowo prawa*, Czelabinsk 2007, s. 312.

ki¹². Jednakże trzeba przy tym przyznać, że „rzeczywista skala nielegalnej migracji z trudem poddaje się kontroli”¹³.

Należy w tym miejscu zastanowić się, w jaki sposób i któredy przedostają się cudzoziemcy do Rosji. Odbyna się to różnymi środkami transportu: pociągiem, drogą morską, lotniczą¹⁴. Na ich potrzeby funkcjonują dosyć często wykorzystywane określone kanały nielegalnej migracji:

- służące do wjazdu do Federacji Rosyjskiej – stanowią je części granic: rosyjsko-chińskiej, rosyjsko-azerskiej, rosyjsko-kazachskiej¹⁵, a także lotniska Moskwy i Sankt Petersburga;
- służące do wyjazdu z Federacji Rosyjskiej – stanowią je części granic: rosyjsko-ukraińskiej, rosyjsko-białoruskiej, granica z Litwą, Łotwą i Estonią, lotniska Moskwy i Sankt Petersburga¹⁶.

Rosja jako kraj tranzytu wykorzystywana jest w określony sposób. Otóż obywatele Wietnamu, Indii, Pakistanu, Sri Lanki przyjeżdżają do niej na podstawie wiz turystycznych. Jako firmy przyjmujące w dokumentach podawane są fikcyjne adresy i nazwy. Do rejonów przygranicznych migranci dowożeni są samochodem lub dojeżdżają pociągiem. Do granicy rosyjsko-ukraińskiej lub rosyjsko-białoruskiej dostają się często dzięki pomocy przewodnika. Po dowiezieniu do odpowiedniej granicy przewodnik ich zostawia, a granicę nielegalni migranci przekraczają samodzielnie. Po drugiej stronie granicy oczekuje ich kolejny przewodnik dysponujący transportem, który dowozi ich do granicy z konkretnym krajem. Szacuje się, że taki transport kosztuje od 1,5 do 2,5 tys. dolarów od osoby¹⁷. Bardzo często kanały nielegalnego przetrzutu migrantów są tożsame z kanałami przemytu narkotyków i broni¹⁸.

12 P.W. Strielnikow, *Niezakonnaja migracija czieriez gosudarstwiennuju granicu Rossijskoj Federacji: aktualnyje problemy protivodiejstwija*, Migracjonnoje prawo 2008, nr 2, s. 30.

13 A.N. Sandugiej, *op. cit.*, s. 280.

14 O.A. Bojczenko, *Aktualnyje woprosy sowierszensztwowanija zakonodielstwa Rossijskoj Federacji naprawliennowo na prieduprieżdżenie niezakonnaj migracii*, Rossijskij Sliedowatel 2004, nr 12, s. 33.

15 Najwięcej migrantów dostaje się przez granice z Kazachstanem.

16 A.N. Sucharienko, *Niezakonnaja migracija kak ugroza nacjonalnoj bezopasnosti Rossijskoj Federacji*, (w:) *Niezakonnaja migracija: prawowyje i kriminalnyje problemy. Sbornik materialow nauczno-praktičeskoj konferencii, Omsk, 16 II 2007 r.*, Omsk 2007, s. 60.

17 A.N. Sucharienko, *Niezakonnaja migracija...*, s. 61.

18 I.W. Nikitienko, *Kriminologiczeskaja charakteristika migracjonnoj priestupnosti w prigranicznych teritoriach Dalniewostocznowo federalnowo okruga Rossiji*, Wiestnik Moskowskowo Uniwersiteta MWD Rossiji 2009, nr 5, s. 137.

Nielegalnych migrantów przyciągają przede wszystkim duże miasta, rejony przygraniczne oraz strefy dobrze rozwijające się gospodarczo¹⁹. Centrum nielegalnej migracji stała się Moskwa. Związane jest to z ogromnym rynkiem pracy w stolicy, który wykazuje znaczne zapotrzebowanie na migrantów zza granicy²⁰ umożliwiającymi osiągnięcie ogromnych dochodów dla pracodawców. Jest to też opłacalne dla mieszkańców Moskwy, którzy oszczędzają, płacąc taniej za ich usługi²¹. Cudzoziemcy pracują zwykle w budownictwie, gastronomii, przemyśle, rolnictwie²².

Należy w tym miejscu podkreślić, że sytuacja, zwłaszcza nielegalnych migrantów jest dosyć trudna. Po pierwsze, trzeba zacząć od tego, że często w ogóle nie mają oni pracy, czyli możliwości osiągnięcia dochodów i utrzymania się, zapewnienia bytu. Jeśli pracują, to z powodu słabego wykształcenia i niskich kwalifikacji zarabiają niewiele. Poza tym, przebywając wbrew prawu, są pozbawieni wielu socjalnych zabezpieczeń. Niejednokrotnie funkcjonują więc na marginesie życia społecznego, nieakceptowani przez lokalne społeczności. Zatem sytuacja, w której się znajdują wywołuje często związek trzech zjawisk - swoistą triadę: migracja, wykluczenie, przestępczość.

II. Przestępstwa będące udziałem cudzoziemców na terenie Rosji

Jak wcześniej już wspomniano, nie wszyscy cudzoziemcy przyjeżdżający do Rosji stają się sprawcami przestępstw. Jednakże część z nich narusza prawo Federacji Rosyjskiej. Na etiologię ich zachowań składają się następujące czynniki:

- 19 R.H. Kubow, *Niezakonnaja migracija kak faktor organizowannoj priestupnosti*, Rossijskij Sliedowatel' 2007, nr 21, s. 18.
- 20 Należy podkreślić, że współcześnie Rosja przeżywa problemy demograficzne. Obecnie mieszka na jej obszarze ok. 140 mln ludzi, ale prognozuje się, że w 2020 r. będzie tylko ok. 120-125 mln. Zob.: M.A. Buczakowa, *Migracjonnaja politika Rossijskoj Federacji*, (w:) *Prawo i politika: istoria i sowriemennost'*. *Matieriały miezdunarodnoj naucznoj konferencji*, Omsk 2006, s. 213.
- 21 W.G. Romanowskij, *Priestupnost' migrantów w pieriod krizisa. Uroki istorii*, Migracjonnoje prawo 2009, nr 1, s. 5.
- 22 A.A. Iljuk, R.E. Ogonjan, *Niekotoryje faktory sposobstwujuszczije rostu priestupnosti niezakonnnych migrantów w sowriemiennoj Rossiji*, Migracjonnoje prawo 2006, nr 3, s. 19.

- ekonomiczne – występowanie bezrobocia na terenie Rosji, zatrudnianie cudzoziemców najczęściej na czarno (bez żadnego zabezpieczenia społecznego);
- polityczne – konflikty narodowościowe między rdzennymi mieszkańcami Rosji i obcymi;
- społeczno-bytowe – pogarszanie się sytuacji materialnej części społeczeństwa spowodowane m.in. wzrostem cen mieszkań, produktów żywnościowych oraz występowanie trudności z adaptacją w nowych warunkach;
- duchowe – zetknięcie się chrześcijan z islamistami powodujące niejednokrotnie ścieranie się różnych systemów wartości;
- psychologiczne – występowanie problemów z nawiązaniem nowych kontaktów z innymi ludźmi, trudności z wchodzeniem w nowe środowisko oraz z przyswajaniem nowych norm i wartości;
- kulturowe – stykanie się z nowymi wzorcami kulturowymi, nowymi regułami, zasadami, innymi stereotypami;
- organizacyjne – brak organizacyjnej i finansowej bazy migracji przejawiającej się w nieprzygotowaniu organów państwowych do zapewnienia odpowiednich warunków migrantom;
- prawne – brak odpowiedniego prawa migracyjnego²³.

Jako przyczyny popełniania przestępstw przez migrantów można też wskazać:

- niekorzystną sytuację społeczno-gospodarczą w krajach sąsiednich;
- zajmowanie się przez migrantów na terenie Rosji przede wszystkim handlem, który pozwala uzyskiwać znaczne dochody, co powoduje, że łatwo stają się oni sprawcami przestępstw i ich ofiarami;

---

23 F.H. Arduchanowa, *Determinanty przestępczości migrantów*, Biznes w zakonie 2007, nr 4, s. 322-325.

- znaczny, poza kontrolą, napływ cudzoziemców, który prowadzi do naruszania przez nich zasad pobytu (podrabianie dokumentów, pieczętek, wiz)²⁴.

Łatwiej przestępcami stają się migranci, którzy zarabiają niewielkie pieniądze (np. zatrudnieni na budowach). Owe niskie pensje skłaniają ich do popełniania przestępstw. Ponadto część migrantów czuje się mało bezpiecznie w Rosji, zarówno pod względem prawnym, jak i psychicznym, stąd dąży do tego, by przynależć do określonej grupy, także tej o charakterze nielegalnym²⁵.

Według danych podawanych przez kryminologów rosyjskich w okresie 1991-2005 liczba przestępstw popełnionych przez cudzoziemców wzrosła 166 razy (z 308 do 51,2 tys.). Należy przy tym zauważyć, że niebezpieczeństwa związane są nie tylko z ilościowym wzrostem, ale i z jakością nielegalnych zachowań. Szacuje się, że około 50% cudzoziemców popełnia przestępstwa ciężkie i szczególnie ciężkie, głównie o charakterze ekonomicznym, przy dokonywaniu których często wykorzystuje przemoc²⁶. Trzeba też podkreślić, że przestępczość cudzoziemców charakteryzuje znaczna ciemna liczba, głównie ze względu na częściowe ujawnianie przestępstw popełnianych zarówno przez migrantów legalnych, jak i nielegalnych²⁷.

Badania ukazują, że obywatele Chin, Korei, Wietnamu częściej popełniają przestępstwa celne, przemyt, fałszowanie dokumentów oraz nielegalne przekroczenie granicy, a obywatele Azerbejdżanu, Armenii i Tadżykistanu – przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu, bezpieczeństwu powszechnemu (nielegalne posiadanie, handel i wytwarzanie broni palnej, środków odurzających)²⁸.

Nielegalni migranci najczęściej prowadzą nielegalne interesy typu: pranie pieniędzy, oszustwa w sferze finansowej i w działalności gospo-

24 W.G. Łucenko, *Obszczaja charakteristika sowriemiennoj migracjonnoj situacii i jejo wlijanje na priestupnost' inostrancew*, (w:) A.L. Riepieckaja (red.), *Problemy borby s organizowannoj priestupnostju i korrupcijej. Sbornik naucznych trudow*, Wypusk 2, Irkuck 2004, s. 141.

25 J. Matwijewa, *op. cit.*, s. 312.

26 A.N. Sucharienko, *Protiwodiejstwije transnacionalnoj organizowannoj priestupnosti w Ros-siji: sostojanje i problemy*, *Sliedowatiel'* 2006, nr 9, s. 51.

27 A.W. Morin, *Problema latientnosti migracjonnoj priestupnosti*, *Wiestnik Akademii ekonomičeskoj bezopasnosti MWD Rossiji* 2007, nr 1, s. 24-25.

28 I.W. Nikitienko, *op. cit.*, s. 138.

darcej. „Przestępcza migracja traktuje Rosję jako gigantyczną fabrykę do prania pieniędzy”. „Nielegaly” nie płacą podatków, zawierają fikcyjne kontrakty, zawyżają lub zaniżają ceny, skupują papiery wartościowe, bezprawnie wwożą lub wywożą walutę.²⁹ W.W. Sobolnikow uważa, że wysoki udział cudzoziemców w przestępczości gospodarczej wynika z przekonania o dużych możliwościach osiągnięcia nielegalnych dochodów w Rosji w tej sferze, możliwościach uniknięcia odpowiedzialności karnej oraz z powodu podejmowania się jej przez profesjonalnych przestępców³⁰. Sprzyja temu fakt, że cudzoziemscy przestępcy nawiązują stałe kontakty z przedstawicielami lokalnego świata przestępczego, co wpływa na rozwój i globalizację stosunków³¹.

Grupy złożone z migrantów dążą do nawiązywania, rozwijania, rozszerzania międzyregionalnych i międzynarodowych więzi oraz zwiększenia ilości i jakości przeprowadzonych nielegalnych operacji, a także do zdobywania nowych obszarów nielegalnej działalności³². Dzięki temu stworzyły one niekontrolowany przez państwo rynek towarów i usług³³. Cechą szczególną ich działalności jest łatwe oraz sprawne przechodzenie od legalnych do nielegalnych form i odwrotnie³⁴.

Nierzadko cudzoziemcy tworzą grupy przestępcze o podłożu etnicznym, narodowościowym, językowym, rasowym, religijnym, biorąc w ten sposób udział w międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Zajmują się one nielegalną migracją, nielegalnym wywozem siły roboczej, handlem ludźmi, fałszowaniem dokumentów, przemytem, braniem zakładników, porwaniami ludzi, nielegalnym obrotem bronią i narkotykami³⁵. Struktury przestępcze o charakterze międzynarodowym i etnicznym stanowią zhierarchizowane organizacje posiadające jasno określone jądro zarządzające. Cechuje je bezwzględna dyscyplina,

29 J. Matwiejewa, *op. cit.*, s. 312.

30 *Ibidem*, s. 312-313.

31 *Ibidem*, s. 311.

32 M.A. Magerramow, *Wlijanje migracjonnych processow na priestupnost'*, „Cziornyje dyry” w rossijskom zakonodatielstwie 2007, nr 6, s. 231.

33 J.A. Kaszuba, *O swiazi niezakonnoj migracji s priestupnostju*, (w:) A.I. Dołgowa (red), *Priestupnost' w raznych jejo projawlienijach i organizowanaja priestupnost'*, Moskwa 2004, s. 191.

34 A.N. Pozdniakow, *op. cit.*, s. 19.

35 W.I.

analiz, „Cziornyje dyry” w rossijskom zakonodatielstwie 2004, nr 4, s. 197.

doskonały system ochrony, stałe źródła osiągnięcia dochodów³⁶. Ich przestępstwa charakteryzuje wysoki profesjonalizm przestępczy³⁷.

W kryminologii słusznie wskazuje się na ścisłe powiązania migracji i przestępczości zorganizowanej. Bowiem „przestępczość zorganizowana stymuluje procesy migracyjne, a z drugiej strony – sfera interesów przestępczości zorganizowanej określa specyfikę procesów migracyjnych, czyniąc ją kryminalną”³⁸. Przestępczość zorganizowana interesuje się nielegalnymi migrantami tylko wtedy, gdy są oni w stanie podporządkować się jej, a ona spełniać ich oczekiwania (praca)³⁹.

Przez lata funkcjonowania na obszarze Rosji cudzoziemscy zorganizowani przestępcy wyspecjalizowali się w następujących działaniach:

- obywatele Chin i Korei – wywóz metali kolorowych;
- obywatele Turcji – nielegalny wywóz fauny;
- obywatele Armenii – podrabianie alkoholu, lekarstw, wyrobów tytoniowych;
- obywatele Tadżykistanu – przewóz, przechowywanie, rozprowadzanie narkotyków;
- obywatele Azerbejdżanu – kontrola handlu podrabianymi towarami akcyzowymi, obrót bronią i narkotykami⁴⁰.

Należy pamiętać też o tym, że cudzoziemcy – nielegalni migranci stają się nie tylko sprawcami przestępstw, ale także i ich ofiarami. Dosyć łatwo wpadają w sieci organizacji przestępczych zajmujących się ułatwianiem nielegalnego przekraczania granicy. Koszt takiej usługi wynosi 20-50 tys. dolarów. W cenę wchodzi spotkanie na granicy, przygotowanie i przekazanie sfałszowanych dokumentów, a także organizacja przejazdu przez Rosję, obszar Białorusi, przerzut do Polski lub Litwy⁴¹. Nielegalni migranci padają też ofiarami handlu ludźmi w celu ich

36 J. Matwiejewa, *op. cit.*, s. 311.

37 W.I.

38 S.A. Popowa, *Problemy nielegalnej migracji i trafika rossijskich zenszczin*, (w:) A.I. gowa (red.), *Priestupnost' w izmieniajuszczimsia mirie i problemy optimalizacji borby s nej*, Moskwa 2006, s. 24.

39 A. L. Riepieckaja, *Migracja i regionalna priestupnost': charakteristika i problemy borby*, *Kriminologiceskij żurnal Bajkalskowo gosudarstwiennowo uniwersiteta ekonomiki i prawa* 2007, nr 1-2, s. 49.

40 J. Matwiejewa, *op. cit.*, s. 313.

41 G.W. Owczinnikow, *op. cit.*, s. 374.

seksualnej eksploatacji, a także do transplantacji organów i tkanek. Odbywa się to z użyciem przemocy, groźby, oszustwa, z odebraniem dokumentów. Wykorzystuje się przy tym krytyczne położenie, zależność psychiczną i ekonomiczną zdesperowanych ludzi⁴².

Należy podkreślić, że zdaniem Rosjan, zagrożenia dla Rosji nie stanowią poszczególni cudzoziemcy, ale „ich globalna, strukturalna sieć”, którą oni tworzą i w której funkcjonują. Dysponują doskonałą bazą techniczną (wysoka jakość podrabianych dokumentów), korzystają z pomocy doskonałych prawników (szybka reakcja na zmiany w prawie), znają organizację pracy służb granicznych (dostosowanie do reżimu odpraw granicznych)⁴³.

Oceniając stan przestępczości cudzoziemców w Rosji, można stwierdzić, że nie opanowali oni jednej konkretnej sfery działalności, ani jednego terytorium. Ich przestępczość ma transgraniczny charakter (przestępstwa narkotykowe, handel ludźmi, eksploatacja prostytutki), a ich czyny popełniane są zarówno w Rosji, jak i w innych państwach. Stworzone przez nich grupy mają hermetyczny charakter. Najczęściej cudzoziemcy nie konfliktują się z innymi grupami, starają się z nimi współpracować⁴⁴.

Przestępczą działalność cudzoziemców na terenie Rosji charakteryzuje, przede wszystkim dążenie do opanowywania wielu różnorodnych sfer nielegalnej działalności i rozwijanie ich zakresu. Odbywa się to najczęściej w ramach dobrze zorganizowanej i profesjonalnej aktywności. Ekspansja taka powoduje szereg negatywnych skutków, zarówno dla państwa, jak i społeczeństwa. Narusza przede wszystkim finansowe interesy kraju i podważa poczucie bezpieczeństwa rdzennych mieszkańców Rosji. Doświadczenia międzynarodowe pokazują, że ich działalność wykracza poza Rosję i przekracza granice wielu innych krajów Unii Europejskiej.

Należy zauważyć, że państwo rosyjskie dostrzega wspomnianą triadę. W pkt 17 „Koncepcji państwowej polityki migracyjnej” do 2025

42 *Ibidem*, s. 375.

43 J. Golik, T. Bałaszowa, J. Duk, Z. Bałaszow, *Nielegalnaja i kriminalnaja migracja kak ugroza nacjonalnoj bezopasnosti Rossijskoj Federacji*, Ugotownoje Prawo 2008, nr 2, s. 126.

44 J.A. Kaszuba, *op. cit.*, s. 189-190.

roku⁴⁵ wskazano na kwestie słabej ochrony praw i wolności obcokrajowców, brak ich ochrony socjalnej, a także brak programów adaptacji migrantów. Uznano, że prowadzi to do izolacji i niechęci wobec cudzoziemców. W związku z tym wśród zasad polityki migracyjnej Rosji przyjęto m.in. dążenie do: „zapewnienia praw i wolności człowieka i obywatela; zakazu wszelkich form dyskryminacji; zgodności z prawem krajowym i międzynarodowym; harmonizacji interesów jednostek, społeczeństwa i państwa; [...]

przepływami migracyjnymi, w zależności od celu i czasu trwania pobytu, kwalifikacji i cech społeczno-demograficznych migrantów [...]

22). Ponadto w pkt 23 uznano, że zadaniem polityki migracyjnej Federacji Rosyjskiej jest, w szczególności, rozwój różnorodnych sposobów zagospodarowywania cudzoziemców jako siły roboczej, zagwarantowanie cudzoziemcom podstawowych praw, sprzyjanie integracji przybyszów oraz przeciwdziałanie nielegalnej migracji.

Należy zatem mieć nadzieję, że omawiane problemy społeczne, w myśl założeń Koncepcji, stopniowo będą miały coraz mniejszy zasięg.

---

45 Koncepcja gosudarstwiennoj migracjonnoj politiki do 2025 goda, <http://kremlin.ru/acts/15635>